UDK: 37-055.52:303.022/.23
[364-787.7:316.65-055.52]:303.022/.23
316.32(497.571):364-787
Prethodno priopćenje

RODITELJSKA INFORMIRANOST O ODGOJU DJECE U KONTEKSTU PODRŠKE DRUŠTVENE ZAJEDNICE[1]

Marina Diković
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
marina.dikovic@unipu.hr

Elis Zahtila
Osnovna škola „Ivo Lola Ribar“, Labin
elis.zahtila158@gmail.com

1 Rad je nastao na temelju obranjenog diplomskog rada *Odgojno-obrazovna uloga obitelji u lokalnoj zajednici* na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

SAŽETAK

Da bi roditelji kompetentno obavljali svoju ulogu, važna je njihova informiranost o odgoju. Društvena zajednica im treba osigurati pedagošku edukaciju imajući na umu dobrobit čitave zajednice. Cilj istraživanja u radu bio je ispitati mišljenja roditelja učenika od 1. do 4. razreda osnovne škole (N=112) o podršci koju lokalna zajednica pruža obiteljima u odgoju djece, kao i o povezanosti obitelji i lokalne zajednice u kontekstu odgoja djece. Kvantitativna analiza pokazuje da su roditelji u manjoj mjeri pedagoški kompetentni za odgoj djece. Tek polovica roditelja je svjesna da se odgojem utječe na različite aspekte djetetova života kojima se posredno utječe na društvenu zajednicu. Dobivena je statistički značajna povezanost između mišljenja roditelja o školi za roditelje i stupnja njihovog obrazovanja. Oni roditelji koji imaju viši stupanj obrazovanja smatraju da je škola za roditelje potrebna, da je treba osigurati u lokalnoj zajednici. Kvalitativna analiza odgovora roditelja u radu daje iscrpnije uvide u ono što oni očekuju od društvene zajednice.

Ključne riječi: mišljenje roditelja; obitelj; pedagoška kompetencija roditelja; prevencija; kvantitativna i kvalitativna analiza.

UVOD

Unatoč činjenici da je roditeljstvo složena i iznimno važna društvena uloga te da se u suvremenom društvu od roditelja očekuje visoka razina informiranosti o odgoju djece i posjedovanje relevantnih znanja i vještina, priprema za njezino preuzimanje u pravilu nije sustavna (Ljubetić, 2007; Tokić, 2020; Garayová, 2023). Kompetentnim roditeljem smatra se roditelj koji iskazuje zadovoljstvo roditeljskom ulogom, posjeduje osjećaj kontrole nad roditeljskim postupcima i odnosom s djetetom te raspolaže relevantnim znanjima o značenju odgoja i njegovim učincima na razvoj djeteta. Smisao roditeljstva je da roditelj kontinuirano promišlja o odgojnim postupcima te aktivno i svjesno sudjeluje u oblikovanju djetetova razvoja (Milanović i dr., 2000; Mlinarević, 2022). Pedagoški kompetentan roditelj prepoznaje važnost kvalitetnih obiteljskih interakcija i odnosa s djetetom, koji predstavljaju ključne čimbenike djetetova zadovoljstva, osjećaja sigurnosti i uspješnog razvoja, ali i dobrobiti samog roditelja (Jurčević Lozančić i Kunert, 2015).

Važno je istaknuti da djeca uče brže i učinkovitije kada se prema njima primjenjuje razvojno primjerena komunikacija te kada su posljedice njihovih postupaka jasno i razumljivo objašnjene (Vivodinac, 2008; Mlinarević, 2022). Na taj način stvara se kvalitetna komunikacija između roditelja i djeteta i održava se uzajamno poštovanje. Na odgoj djeteta znatno utječe i međusobni odnos roditelja te njihov odnos prema djeci. Važno je da je kod roditelja prisutno obostrano pokazivanje ljubavi i poštovanje, koje će dijete prepoznati i s kojim će se identificirati. Istodobno, prisutnost nasilja u obitelji može dovesti do različitih negativnih emocija i ponašanja kod djeteta. Otvorena komunikacija je jako važna u obiteljskom odgoju jer omogućava uspostavu povjerenja na temelju uključivanja djeteta u važne razgovore i obiteljske odluke te dovodi do aktivnog slušanja (Ulferts, 2020). Posljednji, ali ne i manje važan element odgoja, odnosi se na davanje razumne razine slobode u djetetovom izboru. Važno je da roditelji podržavaju samostalnost izbora djeteta te da im ne nameću vlastite interese. Pritom je potrebno voditi računa o tome da posljedice djetetova izbora budu u skladu s njegovom sigurnošću i dobrobiti (Rosić, 2005). Kako bi roditelji uspostavili uspješnu komunikaciju s djetetom, relevantno je imati razvijenu socijalnu kompetenciju koja podrazumijeva empatiju, toleranciju, kooperativnost, ustrajnost, osjećaj odgovornosti, izbjegavanje nasilnog ponašanja, poticanje osjećaja vrijednosti te pozitivne slike o sebi. Time djeca lakše uče kontrolirati vlastito ponašanje te istodobno usvajaju i oponašaju ponašanje roditelja (Mlinarević i Tomas, 2010).

Pedagoški kompetentan roditelj stalno je usmjeren na proširivanje svojeg postojećeg znanja, vještina i stavova te stjecanja novog znanja vezanog uz djecu, odgoj i njegove humane vrijednosti. S druge strane, jasni znakovi roditeljske nekompetencije su: nesigurnost, loš odnos s djetetom, neznanje te doživljaj roditeljstva kao tereta. Prema autorima Juul i Jensen (2010) iako je suvremeni način života ubrzan, roditelji se trebaju prilagoditi djetetovom načinu života jer nestrpljenje, nedostatak pažnje, nepoznavanje i nerazumijevanje razvojnih i individualnih potreba djeteta slabi odgojnu funkciju obitelji (Zloković, 2023).

S obzirom na to da se pozitivno roditeljstvo usmjerava na najbolji interes djeteta, roditelji su dužni ulagati svoje vrijeme i energiju u pedagoško obrazovanje te aktivno djelovati u tom smjeru, pri čemu bi im zajednica trebala pružiti podršku kroz različite oblike odgojno-obrazovnog osposobljavanja (Jurčević Lozančić i Kunert, 2015; Prucnal-Wójcik, 2023). Da bi se osigurao sustavan način kvalitete roditeljstva te se pritom pridonijelo zaštiti prava djeteta, Kušević (2010) razmatra mogućnost uvođenja licencije za roditeljstvo, uzimajući u obzir kompleksnost roditeljske uloge te polazeći od pretpostavke da bi roditeljstvo trebalo biti uvjetovano pedagoškim kompetencijama, a ne isključivo biološkim pravom.

S kvalitetnim suradničkim odnosom obitelji, škole i zajednice pak, djeci i mladima se ostavlja previše neorganiziranog i nesigurnog prostora koji može voditi do pojave rizičnog ponašanja. Važno je naglasiti da je svim stranama u cilju osigurati pozitivan odgojno-obrazovni i socijalni ishod za dijete te je takav ishod napokon koristan i samim partnerima (Ellis i Hughes, 2002; Relja, 2021; Mlinarević, 2022). Longitudinalna istraživanja (Miedel i Reynolds, 1999) pokazuju da roditeljsko uključivanje u školske aktivnosti bitno utječe na akademsko postignuće, socijalne kompetencije djece i mladih, ali i na kvalitetnije vještine roditelja. Prema rezultatima projekta „Zajednice koje brinu kao modeli prevencije poremećaja u ponašanju“ autora McMahon, Browning i Rose-Colley (2001) nužno je raditi na stvaranju odnosa poštovanja i povjerenja kako bi partnerstvo škole i zajednice bilo kvalitetno te da bi se poboljšalo zdravlje i sigurnost djece u zajednici. Rezultati istraživanja usmjerenih na djecu najranije dobi (Hadži i dr., 2024; Čipčić i Blanuša Trošelj, 2025) upućuju na to da su roditelji svjesni važnosti vlastitog doprinosa suradnji u svrhu pravilnog razvoja djeteta.

Epstein i Sheldon (2002) predlažu okvir za uključivanje roditelja u aktivnosti škole kako bi se unaprijedilo partnerstvo škole, obitelji i zajednice. Programi koje okvir uključuje su: roditeljstvo – pomoć roditeljima u njihovim vještinama u radu s djetetom, razumijevanju procesa razvoja djeteta te poticanja

pozitivnog ozračja unutar obitelji što će povoljno djelovati na djetetovu podršku. Suradnja roditelja i škole, također je važna za ostvarivanje pozitivnog rezultata u odgoju i obrazovanju djeteta jer omogućuje spremnost roditelja na pružanje pomoći i podrške, vjerovanje djeteta da može zatražiti pomoć od roditelja, veću motivaciju za učenjem i samopoštovanje djeteta, doživljaj učitelja kao važne osobe, smanjivanje problema u ponašanju te u konačnici bolji uspjeh učenika.

Utvrđeno je postojanje značajnih razlika u stajalištima lokalnih zajednica glede podrške roditeljstvu, koje se odražavaju na način njihova reagiranja i planiranja aktivnosti. Autori Pećnik i Dobrotić (2019) ističu da se u sredinama s razvijenim uslugama podrške roditeljstvu takva podrška promatra u kontekstu unaprjeđenja razvoja i kvalitete života obitelji i zajednice. Ulaganje u roditeljstvo pritom se razumije kao rano ulaganje koje pridonosi postizanju poželjnih razvojnih ishoda, istodobno unapređujući kvalitetu života zajednice te omogućujući višestruke uštede kroz prevenciju nepovoljnih odgojno-obrazovnih ishoda.

Da bi obitelj i zajednica uspješno ostvarivale svoju pedagošku ulogu, potrebno je proučiti i istražiti njihovo djelovanje (Tokić, 2020; Štefulj i Kušević, 2021). Stoga se u ovome radu nastojalo istražiti koliko i gdje se roditelji informiraju o odgoju djece, razinu njihova zadovoljstva dobivenim informacijama, trenutnu razinu pedagoških kompetencija roditelja, njihovo mišljenje i upoznatost s dostupnim načinima stjecanja pedagoških kompetencija u lokalnoj zajednici te razinu osviještenosti o povezanosti obitelji i lokalne zajednice. Na temelju njihovih odgovora o odgojnim postupcima može se utvrditi posjeduju li roditelji potrebne pedagoške kompetencije te postoje li temelji za eventualno uvođenje obvezne pedagoške edukacije za roditelje. Nadalje, u radu se analizira mišljenje i osviještenost roditelja o važnosti i recipročnosti odnosa između obitelji i lokalne zajednice.

METODOLOGIJA

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je ispitati mišljenja roditelja učenika od 1. do 4. razreda osnovne škole o podršci koju lokalna zajednica pruža obiteljima u odgoju djece, kao i o povezanosti obitelji i lokalne zajednice u kontekstu odgoja djece.

Istraživačka pitanja

Istraživačka pitanja u ovom istraživanju su:

IP1: Što misle roditelji o načinima i sredstvima odgoja djece u obitelji?

IP2: Kako roditelji percipiraju postojanje podrške lokalne zajednice te odgovornost države u području odgoja djece i pružanja pomoći roditeljstvu?

IP3: Postoji li statistički značajna povezanost između mišljenja roditelja o uvođenju škole za roditelje i njihova bračnog statusa, stupnja obrazovanja te broja djece u obitelji?

Hipoteze

Na temelju istraživačkih pitanja zadane su tri hipoteze:

H1 Roditelji smatraju da primjenjuju pozitivna sredstva i pozitivne postupke u odgoju djece u obitelji.

H2 Roditelji procjenjuju da ne postoji dovoljna angažiranost zajednice za odgoj djece i pomoć roditeljstvu.

H3 Postoji statistički značajna povezanost između mišljenja roditelja o uvođenju škole za roditelje sa stupnjem obrazovanja roditelja, brojem djece u obitelji i njihovog bračnog statusa.

Ispitanici

U istraživanju su sudjelovali roditelji učenika i učenica od 1. do 4. razreda osnovnih škola (N=112) na području Istarske županije. U Tablici 1. prikazane su osnovne karakteristike uzorka. Najveći udio ispitanika dolazi s područja Labinštine, pri čemu većinu čine roditelji koji su u braku. Također, u uzorku prevladavaju roditelji s dvoje djece u obitelji te oni s visokom stručnom spremom. Uzorak obuhvaća roditelje različitih dobnih skupina, a njihova djeca pripadaju različitim razvojnim razdobljima, što dodatno doprinosi raznolikosti i širini prikupljenih podataka. Uzorak je slučajan te se rezultati mogu generalizirati na širu populaciju. Stoga, dobiveni podaci u ovom istraživanju pružaju vrijedan uvid u obilježja i mišljenja ispitivane skupine te mogu poslužiti kao polazište za daljnja istraživanja.

Tablica 1. Opis uzorka (roditelji) u istraživanju (N=112)

Varijabla	**N**	**%**
Spol		
Ž	100	89,29
M	12	10,71
Raspon godina roditelja		
25-30	10	8,93
31-35	25	22,32
36-40	39	34,82
Više od 40	38	33,93
Područje prebivališta		
Labin i okolica	79	70,54
Pula i okolica	33	29,46
Status roditelja		
Roditelja u braku	86	76,79
Suživot s partnerom/partnericom	16	14,29
Razvedeni roditelji	5	4,46
Samohrani roditelji	3	2,68
Udovac/udovica	1	0,89
Nije odgovorio/odgovorila	1	0,89
Zaposlenost		
Zaposlenih	101	90,18
Nezaposlenih	11	9,82
Završeno obrazovanje		
Poslijediplomski studij	8	7,14
VSS	48	42,86
VŠS	15	13,39
SŠ	40	35,71
OŠ	1	0,89
Broj djece u obitelji		
1 dijete	33	29,46
2 djece	58	51,79
3 djece	18	16,07
4 djece	3	2,68
Dob djeteta		
10 godina	24	21,43

9 godina	30	29,46
8 godina	32	28,57
7 godina	26	23,21

Instrument

Za potrebe istraživanja u ovome radu sastavljen je poseban upitnik kojim su uz ključne varijable (spol, dob, bračni status roditelja i status zaposlenja, stupanj obrazovanja i broj djece u obitelji), ostale varijable bile: mišljenje roditelja o načinima u odgoju i sredstvima za odgoj djece u obitelji, mišljenje roditelja o podršci u odgoju djece u lokalnoj zajednici, mišljenje roditelja o postupanju i odgovornosti države za odgoj djece i mišljenja roditelja o uvođenju škole za roditelje. Glavni dio upitnika je sadržavao ukupno tri skale i tri pitanja otvorenog tipa. Tvrdnje su ispitanici procjenjivali na peterostupanjskim skalama Likertovog tipa (pri čemu je 1 označavao uopće se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem). Sveukupno je u instrumentu bilo 18 tvrdnji.

Prvom skalom procjenjivana je mjera u kojoj bi roditelji bili zainteresirani dobiti podršku o odgoju djece. Primjeri čestica su: *Škola za roditelje koja se provodi u manjim grupama, a koje vode stručnjaci iz lokalnih ustanova ili OCD (organizacija civilnog društva); Tečajevi koje provode stručnjaci iz lokalnih ustanova ili OCD; Škola za roditelje koja se provodi u većim grupama, a koje vode stručnjaci iz lokalnih ustanova ili OCD (organizacije civilnog društva, npr. udruge, zaklade i sl.)*. Drugom skalom procjenjivani su odgovori roditelja o postupanju u obitelji i odgovornost države u odgoju djece. Primjeri čestica za drugu skalu su: *Nasilje u obitelji nije u dovoljnoj mjeri osuđivano od strane društva; Podržavam zakone u nekim državama gdje policija može privesti roditelje koji fizički kažnjavaju svoje dijete; Način na koji se u nekoj obitelji postupa s djecom tiče se samo te obitelji i nije ni na državi ni na pojedincu da se u to miješa; Da bi roditelji uspješno odgojili djecu bez fizičkog kažnjavanja, država bi ih trebala educirati o alternativnim metodama pozitivne discipline djece i podržati njihovu primjenu*. Treća skala odnosila se na pomoć lokalne zajednice i uvođenje škole za roditelje. Primjeri čestica za treću skalu su bile: *Lokalna zajednica pomaže roditeljima u odgoju njihove djece; Škola za roditelje pomogla bi roditeljima u odgoju njihove djece; Pohađao/la bi školu za roditelje; Škola za roditelje trebala bi biti obavezna*.

K tome, bila su postavljena i tri pitanja o odgoju djece koja su se odnosila na informiranost roditelja o odgoju djece, zadovoljstvo informacijama te na postupke u odgoju djece u obiteljima i stilove roditeljstva. Drugi dio pitanja (ukupno njih 9) referirao se na podršku u lokalnoj i nacionalnoj zajednici.

Trima pitanjima otvorenog tipa sudionici istraživanja, odnosno roditelji, imali su mogućnost detaljnije i produbljeno iznijeti svoja mišljenja o podršci lokalne zajednice i države, kao i o uvođenju škole za roditelje, ali i o drugim problemima iz teme o suvremenom roditeljstvu.

Postupak i obrada podataka

Istraživanje je provedeno uz odobrenje *Povjerenstva za procjenu etičnosti istraživanja Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli*. Upitnik je izrađen u programu *Google Forms* i distribuiran na daljinu. Proslijeđen je učiteljicama i učiteljima radi daljnjeg adresiranja roditeljima, a ujedno je izravno dijeljen roditeljima putem grupa na društvenim mrežama razredne nastave. Sudjelovanje u istraživanju bilo je anonimno i dobrovoljno. S obzirom na slabiji odaziv u početnoj fazi istraživanja, upitnik i popratna zamolba dodatno su distribuirani putem službene elektroničke pošte ravnateljima i ravnateljicama svih škola na području Istarske županije. Prikupljanje podataka trajalo je približno dva mjeseca.

U statističkoj obradi podataka za testiranje hipoteza primijenjene su univarijatne (postoci, srednje vrijednosti) i bivarijatne korelacijske analize (Spearmanov koeficijent korelacije (ρ)). Podaci su analizirani u programu SPSS 27. Pouzdanost svih triju skala procijenjena je Cronbachovim alfa koeficijentom, pri čemu je dobivena vrijednost od 0,758, što upućuje na zadovoljavajuću dobru unutarnju konzistentnost mjernog instrumenta te opravdava njegovu primjenu u analizi dobivenih podataka. Odgovori ispitanika na otvorena pitanja u upitniku analizirani su kvalitativnim pristupom.

REZULTATI I RASPRAVA

Mišljenje roditelja o odgoju u obitelji

Na početku istraživanja ispitano je informiraju li se roditelji o odgoju djece, pri čemu se pod time podrazumijeva samoinicijativno traženje dostupnih informacija namijenjenih roditeljima. Također, roditelji su upitani susreću li se s literaturom koja je im namijenjena i dostupna. Od ukupno 112 ispitanika, njih 83 (74,1%) je pozitivno odgovorilo na postavljeno pitanje. Iako je zadovoljavajuće što se većina roditelja susrela s literaturom namijenjenom roditeljima, zabrinjava činjenica da se dio roditelja s njom uopće nije susreo ili, još značajnije, nije bio upoznat s njezinim postojanjem. Pritom valja naglasiti da ne postoje dokazi kako roditelji koji ne čitaju takvu literaturu ne postavljaju djetetovu dobrobit

na prvo mjesto. Međutim, roditelji često nisu upoznati s dostupnim izvorima informiranja o dobrim praksama roditeljstva niti s mogućnostima traženja podrške u suočavanju s različitim odgojnim izazovima. S obzirom na navedeno, zaključuje se kako bi se trebalo ozbiljno razmotriti uvođenje određenog oblika obvezne pedagoške edukacije za roditelje (Majdak i Kozjak, 2021), gdje bi se sustavno usmjeravalo roditelje u odgoj djece (Kušević, 2010; Garayová, 2023).

Odgajanje u obitelji prema prethodnom iskustvu može biti vrlo dvojbeno (Pernar, 2010). Pri razmatranju odgojnih postupaka roditelja postavlja se pitanje jesu li se pri odgoju prvog djeteta oslanjali na savjete i konzultacije ili primarno na vlastiti instinkt, te jesu li kod sljedeće djece mijenjali svoje pristupe temeljem prethodnih iskustava i uočenih pogrešaka. Pri tome je važno naglasiti da ne posjeduju svi roditelji „ispravan instinkt", koji u ovom kontekstu ovisi o osobinama ličnosti, stavovima i iskustvu pojedinca, dok su važnost suradnje s roditeljima i njezin utjecaj na razvoj djeteta neupitni (Pintar, 2018).

Na pitanje u kojoj su mjeri zadovoljni s informacijama koje su dobili o odgoju djece, najviše roditelja (37,5%) odgovara da su zadovoljni u osrednjoj mjeri. Na pitanje o mjeri u kojoj smatraju da bi oba roditelja trebala imati završeni tečaj za roditelje prije nego što to postanu, najviše roditelja (29,5%) smatra da nije u fokusu njihova pedagoška osposobljenost za roditeljstvo. Prema dobivenim rezultatima roditelji se uglavnom koriste prihvatljivim odgojnim postupcima, a tek manji dio roditelja se ne koristi njima. Ipak, u daljnjim bi istraživanjima trebalo ispitati jesu li roditelji konstantni i kompetentni u tome što primjenjuju u odgoju. Primjerice, prema jednom istraživanju (Obradović, 2014) došlo je do saznanja da je uravnotežena primjena nagradi i kazni iznimno važna u procesu odgoja jer dominacija jedne od njih doprinosi pojavi neprihvatljivog ponašanja. U većini slučajeva kazne treba izbjegavati te nastojati što više koristiti pozitivna potkrjepljenja (nagrade i pohvale) za pozitivna ponašanja. Na tvrdnju o tome da treba zagrliti i poljubiti dijete najveći udio ispitanika (85,7 %) odgovorio je da treba, što ukazuje na visoku razinu emocionalne povezanosti roditelja s djetetom, koja pridonosi razvoju djetetove identifikacije s roditeljskim spoznajama, vrijednostima i normama. Već od razredne nastave treba jasno odrediti koja rizična ponašanja treba izbjegavati i što nikako ne dolazi u obzir. Primjerice, o nepoželjnim aktivnostima treba podučiti dijete da bi time uzrokovalo ozbiljne posljedice za sebe, ali i međusobni odnos roditelja i djeteta (Klarin, 2002).

Komunikacija je ključ zdravog odnosa i dobrog odgoja. U situacijama kada se djeca obrate roditeljima u vezi određenog problema, a roditelji ne pokažu interes, ne pruže adekvatan savjet ili reagiraju neprimjereno na djetetovo izlaganje, povećava se vjerojatnost da se dijete u budućnosti više neće povjeravati

roditeljima. S obzirom na to da skrivanje problema i svakodnevnih iskustava te narušeno povjerenje u roditeljsku podršku mogu povećati rizik od ulaska u nepovoljne situacije iz kojih se dijete kasnije teško izvlači, takav ishod nije u interesu roditelja (Vivodinac, 2008). Pogreške u komunikacijskom i odgojnom pristupu mogu se pojaviti i kod djeteta i kod roditelja, pri čemu je ključno osvijestiti važnost primjerenog reagiranja. Pasivno očekivanje djetetova otvaranja nije dostatno, s obzirom na to da se dijete u pravilu neće povjeriti ako se ne osjeća sigurno i prihvaćeno. Međutim, poticanjem svakodnevne komunikacije, aktivnim slušanjem, razumijevanjem djeteta i uspostavljanjem iskrenog odnosa povećava se vjerojatnost njegova samoinicijativnog povjeravanja u slučaju poteškoća. Neovisno o tome, preporučuje se redovito praćenje djetetova emocionalnog stanja te kontinuirano podsjećanje da se roditeljima može obratiti u svakoj situaciji (Mlinarević, 2022). Usmjeravanjem pažnje na poželjna ponašanja te njihovim pohvaljivanjem, potiče se njihovo ponavljanje i učvršćivanje pozitivnih obrazaca ponašanja (Šimić Šašić, 2017; Penić, 2019).

Na pitanje kako bi opisali svoj stil roditeljstva, 88,4% roditelja procjenjuje da primjenjuje autoritativni stil (demokratski stil odgoja, kombinira čvrstu roditeljsku kontrolu i emocionalnu toplinu), 9,8% da koristi permisivan stil (popustljiv odgojni stil, podrazumijeva emocionalnu toplinu ali slabu kontrolu) i 1,8% roditelja da posjeduje autoritarni stil (strogi stil odgoja, velika očekivanja i zahtjevi roditelja, strogi nadzor i kontrola). Niti jedan roditelj ne misli da ima indiferentan (zanemarujući odgojni stil, podrazumijeva slabu kontrolu uz emocionalnu hladnoću roditelja) stil u odgoju. Ipak, zabrinjavajuće je što je samo polovica ispitanika u navedenom istraživanju (49,56%) odgovorila da roditelji koriste pozitivne postupke u odgoju. Slijedom toga, zaštitni mehanizmi usmjereni na pružanje podrške obitelji u odgoju te savjetovanje roditeljskog postupanja trebali bi biti dostupni svim roditeljima.

Važno je kontinuirano ulaganje u odgojni proces kako bi djeca dobila potrebnu podršku te uzvratila pozitivnim ponašanjem. Mlinarević (2022) i Zloković (2023) naglašavaju da su djeci potrebni ljubav, strpljivost, razumijevanje, bezbrižnost, opraštanje, nježnost, pravednost, plemenitost, požrtvovnost, roditeljsko znanje i iskustvo, vrijeme, smijeh te druge vrijednosti koje oblikuju uspješno djetinjstvo.

Više od polovice odgovara roditelja je da su već čuli o stilovima roditeljstva (52,7%), a njih 11,6% ne znaju što oni znače. Rezultati pokazuju da gotovo polovica roditelja nije upoznata s ozbiljnim posljedicama pojedinih stilova roditeljstva, kao ni s uzrocima koji dovode do određenih oblika djetetova ponašanja. S obzirom na to da se stilovi roditeljstva u literaturi (Mlinarević,

2022) najčešće ističu kao temeljna polazišna točka informiranja, može se zaključiti da su roditelji općenito nedovoljno informirani o odgoju djece te da pomoć stručnjaka vjerojatno traže tek kada se suoče s konkretnim poteškoćama.

Prva hipoteza odnosila se na pretpostavku da roditelji percipiraju kako primjenjuju pozitivne odgojne postupke i sredstva u odgoju djece u obitelji. Hipoteza je odbačena. Rezultati pokazuju da nedovoljan broj roditelja prepoznaje utjecaj odgoja djeteta na različite aspekte njegova života te njegov posredni učinak na širu društvenu zajednicu. Roditelji tek djelomično procjenjuju da primjenjuju pozitivne odgojne postupke i sredstva u odgoju djece u obitelji.

Mišljenje roditelja o pomoći u roditeljstvu

Prema dobivenim podacima na pitanje o mjeri u kojoj bi bili zainteresirani da dobiju podršku o odgoju djece roditelji odgovaraju vrlo raznovrsno. Iz rezultata istraživanja može se zaključiti da roditelji osrednje preferiraju edukacije koja se provodi u manjim grupama, a koje vode stručnjaci iz lokalnih ustanova ili organizacija civilnog društva (M=3,2; SD=1,03), a od ponuđenog najmanje preferiraju predavanja ili tečajeve na društvenim mrežama (M=2,14; SD=1,05). Iako se sve vrijednosti kreću do osrednje, može se zaključiti da roditelji žele razgovor uživo i kontakt sa stručnjacima, odnosno individualni tretman ili rad u manjim grupama, a ne anonimnu telefonsku liniju ili *online* aktivnosti ne bi li dobili pouzdanu pomoć vrijednu za odgoj njihove djece. Dok Ljubetić (2012) navodi da kompetentan roditelj koristi sva raspoloživa sredstva kako bi napredovao u svojem roditeljstvu, Majdak i Kozjak (2021) govore u prilog važnosti pružanja stručne podrške roditeljima.

Na temelju dobivene procjene roditelja o tvrdnjama vezanima uz odgoj u obitelji, odnosno odgovornosti države za odgoj u zajednici zaključuje se da su roditelji uglavnom svjesni da je način odgoja važan te da se tiče čitave zajednice. Rezultati idu u prilog drugih sličnih istraživanja (Maleš, 2012; Koprivnjak, 2022).

Najvišu je vrijednost dobila tvrdnja da nasilje u obitelji nije u dovoljnoj mjeri osuđivano od strane države (M=3,98; SD=0,87) što se tumači time da roditelji uočavaju važnost reagiranja države i vrijednost njezine odgovornosti za sam odgoj djece. S druge strane, roditelji najmanje važnom procjenjuju tvrdnju da se način postupanja s djecom unutar obitelji isključivo tiče te obitelji te da se ni država ni pojedinci ne bi trebali u to miješati (M = 2,23; SD = 0,76). Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti da ispitanici u tom kontekstu prepoznaju ulogu države kao aktera koji bi trebao pružati podršku obiteljima u odgoju djece.

U sljedećem pitanju 69,7% roditelja složilo se s tvrdnjom da način odgoja djeteta može utjecati na dobrobit lokalne zajednice. Svim roditeljima je potrebna pomoć i podrška (Ljubetić, 2007) radi stjecanja i razvijanja roditeljskih kompetencija. Roditelji u ovom istraživanju svojim mišljenjem djelomično ukazuju na to da je lokalna zajednica važna kao poticaj za pokretanje škole za roditelje, odnosno da im pomaže u odgoju njihove djece (M = 2,62; SD =0,93) te da bi škola za roditelje pomogla (M = 3,53; SD = 1,12), da bi je pohađali (M = 3,18; SD = 1,02) i da bi trebala biti obavezna za sve roditelje (M = 2,77; SD = 0,99). Uzimajući u obzir da suvremeno društvo roditeljima nudi brojne aktivnosti te širok spektar mogućnosti uključivanja, činjenica da osrednje iskazuju interes za uspostavljanjem škole za roditelje u zajednici i potrebu za podrškom u odgoju djece upućuje na zaključak da je nužno poduzeti odgovarajuće društvene mjere u tom području.

Djelomično mišljenje roditelja o obveznosti škole za roditelje obrazložilo je 17 ispitanika. Također, jedan roditelj je imao potrebu podijeliti svoje mišljenje zašto bi uveo školu za roditelje te navodi: *„Naučili bi nešto što ne znamo o odgoju djeteta."*

Komentari preostalih 16 roditelja posebno su zanimljivi, a neki od njih navode se kako slijedi:

> Komentar 1: *„Nije potrebno. Iako u roditeljstvu nitko nije savršen, prirođeno nam je da budemo roditelji i da instinktivno znamo biti roditelji. Tko nije dobar roditelj, neće biti dobar niti uz školu za roditelje. Dovoljna je edukacija roditelja kroz medije i usputne sadržaje, internet, besplatnu literaturu koja se može dijeliti u školama, vrtićima i slično. Edukacija za bebe je uvijek dostupna od patronažne sestre kao i od drugih članova obitelji i prijatelja. Ne treba pretjerivati u ničemu. Obavezna škola za roditelje je besmislica."*
>
> Komentar 2: *„Glupost, tko ne zna biti roditelj ne može to ni naučiti."*
>
> Komentar 3: *„Mislim da ne bi bilo učinka, dobri roditelji su dobri roditelji a loši su loši i nikakva škola to neće promijeniti. Ako naiđeš na problem, dobar roditelj će se informirat na sve moguće načine a loš roditelj će ignorirati problem."*
>
> Komentar 4: *„Svaki odgovoran roditelj i roditelj kojemu je na prvome mjestu djetetova dobrobit i adekvatan razvoj (uključujući pravilnu prehranu, socijalne interakcije, higijenske navike, psihofizički razvoj) samostalno će istražiti dostupnu literaturu i pronaći način da dođe do potrebnih informacija. Djetetu je doista potrebna ljubav, pažnja i blizina roditelja, a "škola za roditelje" u smislu neformalnog obrazovanja i educiranja ne*

može pružiti ono što je samo po sebi prirodno. Jedino što bi uvelike pomoglo su određene radionice kojima bi se roditeljima ukazalo kako se nositi s određenim razvojnim fazama djeteta i kako adekvatno odgovoriti na djetetove potrebe."

Komentar 5: *„Smatram da svaki roditelj zna kako želi i na koji način će odgajati djecu."*

Roditelji često nisu dovoljno educirani o odgoju djece, pri čemu rezultati ukazuju na to da se u određenoj mjeri oslanjaju na tzv. instinktivno roditeljstvo (Mlinarević, 2022). Međutim, postavlja se pitanje učinkovitosti takvog pristupa, osobito u slučajevima kada „instinkt" uključuje primjenu fizičke sile kao odgojne metode. Takvi obrasci ponašanja ne mogu se smatrati pedagoški prihvatljivima, iako ih roditelji mogu doživljavati kao ispravan način reagiranja. S druge strane, tezu da roditelj ne može postati kompetentniji isključivo kroz programe edukacije opovrgavaju istraživanja koja ukazuju na pozitivne učinke radionica za roditelje, uključujući promjene u roditeljskim postupcima, dječjem ponašanju i međusobnoj interakciji (Keresteš i dr., 2017). S obzirom na važnost odgoja djece i njegov dugoročan utjecaj na funkcioniranje lokalne zajednice, sporadični i usputni edukativni sadržaji nisu dovoljni, tim više što svi roditelji nemaju jednak pristup takvim sadržajima, niti ih nužno koriste ili imaju dovoljno vremena i motivacije za samostalno usavršavanje. Također, informiranje isključivo u trenutku pojave problema u odgoju, najčešće kroz manifestaciju djetetova nepoželjnog ponašanja, često dolazi prekasno za preventivno djelovanje. Stoga bi roditelje bilo potrebno pravodobno upoznati s učinkovitim odgojnim postupcima kako bi se omogućilo preventivno djelovanje, budući da je naknadna intervencija u pravilu zahtjevnija i manje učinkovita. Upravo zbog toga što dio roditelja može ignorirati ili ne prepoznati problematične obrasce ponašanja, nužno je osigurati sustavnu podršku i osvještavanje svih roditelja o dostupnim i primjerenim odgojnim strategijama (Štefulj i Kušević, 2021; Zloković, 2023).

Odgovori nekih roditelja su:

Komentar 6: *„Većini roditelja ne treba škola"*

Komentar 7: *„Ideja je dobra, ali bojim se da realizacija nije toliko jednostavna. Što primjerice s onima koji ne bi htjeli to pohađati?"*

Roditelji koji smatraju da edukacija za roditelje nije potrebna mogu biti uvjereni u ispravnost svojih odgojnih postupaka, međutim takvo uvjerenje ne mora nužno biti utemeljeno na stručnom znanju ili objektivnoj procjeni učinaka

odgoja. S obzirom na to da dio roditelja pokazuje manju razinu zainteresiranosti za programe „škole za roditelje", može se otvoriti pitanje opravdanosti njihove dobrovoljnosti, osobito znajući da se upravo ti roditelji često u manjoj mjeri informiraju o odgoju djece te nisu skloni kontinuiranom učenju i usavršavanju, što je jedno od obilježja kompetentnog roditeljstva. Nadalje, mnogi roditelji nisu u dovoljnoj mjeri svjesni da pojedini odgojni postupci mogu imati dugoročne negativne posljedice na razvoj djeteta i njegovo kasnije ponašanje. U tom smislu, nameće se potreba za sustavnim pristupom roditeljskoj edukaciji kako bi se osigurala pravodobna informiranost i razvoj odgovarajućih odgojnih kompetencija.

Zanimljiv je odgovor jednog ispitanika koji tvrdi:

Komentar 8: *„Ne mogu pisana pravila odgajati dijete. Nemoguće je."*

Neslaganje dijela roditelja s uvođenjem „škole za roditelje" ne iznenađuje u potpunosti, budući da sam naziv može potaknuti odbojnost te asocirati na formalni obrazovni kontekst obilježen obveznim učenjem, ispitivanjem i sadržajima koji ne moraju biti u skladu s osobnim interesima sudionika. Međutim, koncept „škole za roditelje" ne bi trebao biti shvaćen u tom tradicionalnom smislu niti bi trebao predstavljati izvor opterećenja za roditelje. On se može organizirati u obliku tečajeva ili radionica, uz aktivno sudjelovanje, razmjenu iskustava te usmjereno odgovaranje na ključna pitanja i praktične zadatke. U tom kontekstu, odgoj djece u svakodnevnom životu predstavlja stvarni „ispit", dok bi ovakvi programi služili kao stručno usmjerenje i podrška u postizanju što kvalitetnijih odgojnih ishoda (Mlinarević, 2022). Cilj je osnažiti roditelje osnovnim znanjima o odgoju djece te ih upoznati s ključnim odgojnim principima koji pridonose dobrobiti djeteta, roditelja i šire lokalne zajednice. Tako je, primjerice, poznavanje principa pozitivnog i negativnog potkrepljenja od iznimne važnosti za razumijevanje i usmjeravanje djetetova ponašanja (Tokić Milaković, 2022). U situacijama kada dijete ne odgovara na roditeljske zahtjeve, a roditelj reagira povećanim verbalnim pritiskom, a potom odustane od zahtjeva, može doći do negativnog potkrepljenja djetetove nepoželjne reakcije, čime se povećava vjerojatnost njezina ponavljanja u budućnosti. Slično tome, ako roditelj uspijeva agresivnim ponašanjem ostvariti poslušnost djeteta, dijete može internalizirati takav obrazac kao učinkovit način rješavanja konflikata te ga kasnije primjenjivati u odnosima s drugima (Obradović, 2014).

Autori Roopnarine i Uwe (2005) objašnjavaju da su uspješni roditelji u stalnom nastojanju da postanu još bolji. Stoga, oni koji prema rezultatima u ovom radu žele uvesti pedagošku edukaciju za roditelje, već su na dobrom putu u

odgoju svoje djece, a ostale roditelje bi trebalo informirati o aspektima edukacije. S obzirom da roditelji nisu uvijek svjesni posljedica svojih postupaka (Matejević, 2017) koje mogu dovesti do ozbiljnih problema kasnije u djetetovom životu, obitelji, ali i zajednici, škola za roditelje ili neki drugi oblik roditeljske pedagoške kompetencije bi svakako trebao biti obavezan. Kako za dobrobit djeteta, tako i za dobrobit cijele zajednice na koju dijete kasnije, ali i trenutno, utječe.

Osim činjenice da bi neki oblik pedagoškog obrazovanja roditelja trebao biti obavezan, činjenica je da se provedbe radionica i edukacija za roditelje koje je moguće održati, organiziraju tek povremeno, a najdjelotvornija su prevencija rizičnog ponašanja i pospješivanja roditeljskih kompetencija (Ljubetić, Mandarić i Zubac, 2010).

Dvoje roditelja spominje i nedostatak vremena za takav oblik edukacije:

> Komentar 9: *„Smatram da to nije potrebno i da kroz svojevrsnu "školu za roditelje" svatko od nas prolazi kroz život, neovisno o tome kakvo je sam roditeljstvo sam imao. Ukoliko netko ima primjer loših roditelja često želi biti upravo suprotan njima i bude dobar roditelj svojoj djeci. Mislim da se kod lošeg roditeljstva moraju više uključivati socijalne službe i tome stati na kraj, posebice kod vršnjačkog nasilja u školama u nižim razredima gdje se često ne dogodi ništa nakon nasilja. Osim toga, danas smo bombardirani s raznoraznim radionicama za "pravilan" odgoj djece sa svih strana, a obzirom na naše zaposlenje to nerijetko ostavlja jako malo vremena za boravak s djecom u popodnevnim satima nakon škole i vrtića kada je to jedino moguće kroz tjedan."*
>
> Komentar 10: *„Za takve stvari trebalo bi imati i slobodnog vremena. Ako netko smatra da mu je ista potrebna, onda može i potražiti kakvo savjetovanje za istu."*

Nažalost, socijalne službe ne djeluje preventivno već nakon uočavanja neprimjerenog ponašanja koje je već moglo ostaviti ozbiljne posljedice na neko drugo dijete (Puljiz i sur., 2003; Poljak i Vidić, 2023). Upravo iz tog razloga važno je roditelje unaprijed pripremiti na adekvatne metode odgoja djece te ih usmjeriti na česte probleme i nesvjesno loše postupke koje čine u odgoju djece. Prema navodima roditelja, kao prepreke sudjelovanju najčešće se ističu nedostatak vremena, radne obveze te potreba skrbi o djeci. U slučaju uvođenja obvezne škole za roditelje, bilo bi nužno pažljivo planirati termine održavanja predavanja i radionica. Dodatno, država bi trebala osigurati odgovarajuće mehanizme podrške, uključujući mogućnost oslobađanja s radnih obveza,

u svrhu ostvarivanja dobrobiti djece i lokalnih zajednica, kao i organizaciju čuvanja djece tijekom edukacija. Iako provedba takvog koncepta zahtijeva niz organizacijskih aktivnosti te angažman i financiranje većeg broja sudionika, ukoliko je krajnji cilj razvoj zdravog društva, nužno je odrediti prioritete, među kojima bi se trebao nalaziti i kvalitetan odgoj djeteta. Dakle, cilj je dobrobit svih sudionika, stoga bi donošenje zakona kojim se omogućuje opravdan izostanak s posla radi sudjelovanja u edukaciji roditelja, u svrhu dobrobiti čitave zajednice, trebalo biti razmatrano kao opravdana mjera, osobito s obzirom na dokazanu učinkovitost roditeljskih radionica (Camović, 2018; Hercigonja, 2020).

Svakako je zanimljiv odgovor i:

> Komentar 11: *„Ljudi koji imaju problem sa sobom ne bi se pojavili radi okoline i poznanstva u manjoj zajednici. Svi su "savršeni".“*

Dakle, iz navedenog odgovora možemo zaključiti da je još uvijek prisutna stigma oko traženja pomoći vezane uz roditeljstvo. Roditelji koji teže dovoljno dobrom ili kvalitetnom roditeljstvu vjerojatnije će sudjelovati u takvom obliku edukacije, dok će oni koji smatraju da već posjeduju dostatna znanja rjeđe iskazivati interes, iako njihova stvarna informiranost može biti nedostatna. Nadalje, uvođenjem obveznog oblika pedagoške edukacije za roditelje navedeni bi se problem mogao izbjeći.

Također, jedan roditelj iskazuje socijalnu i financijsku brigu za pohađanje škole za roditelje:

> Komentar 12: *„Smatram da je mogućnost pohađanja takve škole privilegija koju si ne može svatko priuštiti i dovela bi do još većih razlika među djecom i roditeljima te mislim da je puno važnije raditi na usklađivanju privatnog i poslovnog života kao i na podizanju svijesti kod donositelja odluka koliko je sam odgoj važan za stvaranje odgovornih i savjesnih ljudi.“*

Naravno, s obzirom da bi se odluka o školi za roditelje donijela na državnoj razini u svrhu dobrobiti svih njezinih državljana i državljanki, trebala bi biti besplatna. A razlike među djecom u tom pogledu izraženije su sada kada su literatura za roditelje te predavanja, tečajevi i sl. dostupno po osobnom izboru. Nadalje, već postoje dostupni tečajevi i radionice na internetu i u lokalnoj zajednici koje roditelji mogu pohađati, a pritom ih ne trebaju platiti. Postoje naravno i oni koje treba platiti, ali zato bi ono trebalo omogućiti svima. Ljubetić (2007) ističe dvostruku važnost i ulogu edukacije za roditelje, a ona se odnosi na ostvarivanje kvalitetne skrbi djeteta putem zadovoljavanja roditeljske potrebe za znanjem, razumijevanjem, informiranjem i savjetovanjem od strane stručnjaka

te promocija zakonodavnog, državnog i društvenog sustava vrijednosti i stjecanja znanja. Uvođenjem zakonske obveze temeljne edukacije o roditeljstvu te preuzimanjem inicijative u pravnoj pomoći djetetu, država bi smanjila posljedice koje snosi zbog neodgovarajućeg roditeljstva (Garayová, 2023).

Osim već sada dobro poznatog razloga da odgoj djeteta utječe na njegovu budućnost, obitelj, školu, ali i cijelu lokalnu zajednicu, potreba za uvođenjem obavezne škole za roditelje je od osobite važnosti jer se roditelji na radionice i edukacije u školi djeteta koje su namijenjene roditeljima i skrbnicima odazivaju u malom broju. Iako brojna istraživanja potvrđuju brojne pozitivne učinke raznih radionica za roditelje te preventivnih programa za rizično ponašanje djece, roditelji se često ne odazovu na njih, te to onemogućava napredak na lokalnoj razini (Štefulj i Kušević, 2021). Pedagog i stručna služba škole ima ključnu ulogu i u tom kontekstu.

> Komentar 13: „*Roditelje se ne može prisiliti na dolazak, a većinom dolaze samo visoko motivirani roditelji, dok se baš oni "rizični" roditelji ne odazovu.*"

Također na pitanje jesu li spremni na suradnju jedan roditelj odgovara:

> Komentar 14: „*Pa većina da, ali evo već smo imali iskustva baš ove godine da, nažalost, roditelji kojima bi trebala pomoć i koji su prepoznati kao roditelji koji ne mogu sami samostalno pomoći djetetu, već im treba nekakva druga stručna pomoć, oni se najčešće i ne pojavljuju na takvim roditeljskim sastancima, na individualne razgovore znaju doći, na grupne ne, ali onda jako često i to individualno se zanemaruje od strane roditelja.*"

Slične odgovore dali su i ostali roditelji, a jedan od njih je:

> Komentar 15: „*Da, možda su nam roditelji u tom smislu najslabija karika, makar neću reći da se ne uključuju i uistinu ih uključujemo, ali recimo što se tiče ovih radionica i toga, zapravo je odaziv dosta slab, u popodnevnim satima, jedino tada i možemo, ja znam da je to roditeljima teško jer rade i tako, ali kada organiziramo radionice s roditeljima što također planiramo na početku školske godine, onda se odazove dosta malo roditelja i ono znaju nekako, ja obično radionice radim kada imaju roditeljski sastanak, nastojim to iskoristiti zapravo, evo ovako, valjda mi to moje iskustvo može sada tu pomoći tako da kad imamo inače roditeljske, kada su roditeljski sastanci onda ja nekako stavim svoju radionicu na početak ili na kraj, pa onda roditelji koji dođu, iskoristim to tako, na taj način nastojim si pomoći u*

smislu da roditelja bude više, e sad kada bi se njih samo zvalo da dođu na radionice, pitanje je, probali smo to pa je bio jako mali odaziv."

Na pitanje o poželjnom trajanju škole za roditelje, najveći udio ispitanika (50,9 %) naveo je da bi ona trebala trajati onoliko dugo koliko je potrebno da se roditelji adekvatno osposobe za kvalitetan odgoj djece. Pozitivno je što je prema rezultatima većini roditelja primarna dobrobit djece i što uočavaju potrebu da se usmjere na kvalitetan odgoj djece. Njih 19,6% odgovorilo je da ne bi prema njihovom mišljenju trebala trajati dugo, a njih 8% da bi trebala trajati od 1-3 mjeseca. Njih 16,1% misli da ne bi trebala uopće postojati. Samo nekolicina roditelja misli da treba trajati 6 mjeseci i godinu dana (5,4%).

Na pitanje kada bi bilo najbolje pohađati školu za roditelje ili neki drugi oblik edukacije za roditelje, najviše roditelja je odgovorilo da je to prije nego se dijete rodi (40,2%). Njih 23,2% smatra da bi školu za roditelje trebalo pohađati u prvoj godini djetetova života, njih 11,6% prije polaska djeteta u vrtić, a njih 8,1% prije polaska djeteta u školu. Ostali roditelji (16,9%) misle podjednako da bi najbolje bilo pohađati školu za roditelje dokle god osoba misli da je potrebno, da se škola treba održavati periodično, po potrebi i uzrastu djeteta i sl.

Roditelji su svojevoljno mogli dodati svoj odgovor te valja istaknuti dobru upućenost nekih roditelje u odgoj djece odgovorom da bi se edukacija za roditelje trebala pohađati periodično ovisno o razvojnim razdobljima djeteta. Naime, Maleš i Kušević (2011) navode da bi edukacija za roditelje trebala biti neophodna i namijenjena svim roditeljima kako bi se ostvarilo maksimalno poticanje djetetova rasta, razvoja i potencijala u svim razdobljima života.

Prema rezultatima u ovom istraživanju na pitanje jesu li znali da postoje obiteljski centri koji su organizirani u sklopu centra za socijalnu skrb, najviše roditelja odgovara potvrdno (46,4%), ostali nisu znali, a njih 8,9% smatra da su znali da postoje, ali da se ne bi željeli tamo savjetovati.

Obiteljski centar pruža usluge savjetovanja, psihosocijalnog savjetovanja, obiteljske medijacije i psihosocijalnog tretmana radi prevencije nasilničkog ponašanja te obavlja i druge poslove preventivnog i savjetodavnog karaktera (*Zakon o socijalnoj skrbi* NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23, 61/25). U istraživanju u ovome radu najviše roditelja smatra (90,2%) da obiteljski centar pruža savjetodavnu uslugu koja se odnosi na brak, roditeljstvo, obiteljske i partnerske odnose. Manje od 50% roditelja smatra da obiteljski centar pomaže u razvoju komunikacijskih vještina i nenasilnog rješavanja sukoba među djecom i mladima, pomaže u razvoju socijalizacijskih vještina djece i mladih te razvoju komunikacije i tolerancije u mladenačkim i partnerskim odnosima, potiče i razvija programe rada u zajednici, volonterskog rada i rada udruga koje su potpora

roditeljima, obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva, organizira i provodi edukacije posvojitelja, provodi obiteljsku medijaciju te potiče i provodi programske aktivnosti namijenjene edukaciji i promidžbi obiteljskih vrijednosti. Najmanje roditelja (tek 6,3%) označava da obavlja poslove vezane uz obavljanje djelatnosti dadilje. Iz navedenog možemo zaključiti da roditelji imaju informaciju da se obiteljski centar bavi općenitom savjetodavnom uslugom vezanom uz obitelj, ali ne i specifičnostima za kojima se javlja potreba unutar obitelji te koje su vezane uz kvalitetno i zdravo roditeljstvo.

Najviše roditelja (24,1%) odgovorilo je da bi otišlo u obiteljski centar jer vjeruje da bi im pružili adekvatnu pomoć. Dio roditelja izražava određene sumnje i prepreke u vezi s korištenjem usluga obiteljskog centra. Tako 9,8% ispitanika sumnja u stručnost i dobrovoljnost djelatnika, dok bi 6,3% roditelja posjetilo centar, ali nisu sigurni u koje se sve svrhe mogu obratiti. Nadalje, 5,4% ispitanika izražava zabrinutost da ne bi dobili odgovarajući odgovor te sumnju u potpunu povjerljivost savjetovanja. Njih 4,5% smatra da djelatnici nisu zainteresirani za uobičajene obiteljske probleme, 1,8% ispitanika vjeruje da se problemima ne bi posvetila dovoljna pažnja, dok se 0,9 % roditelja boji tražiti savjet zbog straha od osude vlastitih odgojnih postupaka i moguće pripisane odgovornosti za poteškoće u obitelji. S obzirom na to da 75,9% roditelja iskazuje neki oblik nesigurnosti vezano uz djelotvornost obiteljskog centra, možemo zaključiti da su roditelji nedovoljno upoznati s uslugama obiteljskog centra te da je i dalje prisutna stigma oko traženja pomoći i podrške oko roditeljstva koje nam nije urođeno, a očekuje se da je kvalitetno provođeno. S obzirom da obavezna pedagoška edukacija roditelja nije obavezna, roditelji bi bar trebali biti jako dobro upućeni u to kome se mogu obratiti za pomoć, zašto, u kojim slučajevima te kakve sve usluge mogu dobiti u zajednici.

Druga hipoteza odnosila se na pretpostavku da roditelji smatraju kako ne postoji dovoljna angažiranost zajednice u odgoju djece i podršci roditeljstvu. Hipoteza je djelomično prihvaćena. Rezultati ukazuju na to da roditelji percipiraju djelomičnu angažiranost zajednice te potrebu za dodatnim poticanjem društvene zajednice u smjeru osiguravanja podrške i jačanja pedagoških kompetencija roditelja.

Povezanost mišljenja roditelja o uvođenju škole za roditelje sa stupnjem obrazovanja roditelja, brojem djece u obitelji i njihovog bračnog statusa

Da bi se provjerilo treću hipotezu, postoji li statistički značajna povezanost između mišljenja roditelja o uvođenju škole za roditelje sa stupnjem obrazovanja roditelja, brojem djece u obitelji i njihovog bračnog statusa u obradi podataka koristio se Spearmanov koeficijent korelacije (ρ), i to radi neparametrijskih uvjeta. Roditelji su za obradu podataka podijeljeni u dvije grupe. Prva grupa roditelja bila je ona sa završenim prijediplomskim studijem, roditelji s visokom stručnom spremom i završenim poslijediplomskim studijem (N=71), a druga grupa bili su roditelji sa završenom srednjom školom (N=41). Rezultati pokazuju statistički značajnu povezanost (ρ=0,28) između mišljenja roditelja o uvođenju škole za roditelje i stupnja obrazovanja roditelja. Oni roditelji koji imaju viši stupanj obrazovanja smatraju da je škola za roditelje više potrebna (M=3,8; SD=0,8), da je treba osigurati u društvenoj zajednici (Karačić, 2023). Nije dobivena statistički značajna povezanost između mišljenja roditelja i broja djece u obitelji i bračnog statusa roditelja. Treća hipoteza je djelomično potvrđena.

ZAKLJUČAK

Tijekom odgoja djeteta u obitelji roditelji se susreću s raznim izazovima i situacijama u kojima im je potrebna pomoć stručnjaka. Međutim, roditelji većinom nisu svjesni da im je pomoć i informiranost potrebna i preventivno, prije nego li se pojavi neki problem kod djeteta, a koji je nastao nekim roditeljevim odgojnim postupcima koji mogu ozbiljno utjecati na djetetovo ponašanje te kasnije i na cijelu društvenu zajednicu.

Na temelju istraživanja provedenog u ovom radu možemo zaključiti kako se roditelji u manjoj mjeri informiraju sa stručnjacima, te se u većoj mjeri pri odgoju vode samo svojim instinktom i iskustvom te djelomično odgajanjem prema načinu na koji su njihovi roditelji odgajali njih. Nadalje, roditelji nisu izrazito zainteresirani za razne moguće oblike podrške o odgoju djece te tako nisu ni na jedan oblik podrške pokazali izrazito veliku zainteresiranost, dok su na sve ponuđene oblike podrške pokazali izrazito malu zainteresiranost. Iako je većina roditelja pokazala svjesnost o postupanju unutar obitelji i odgovornosti države, tek polovica roditelja smatra da odgoj može utjecati na druge ljude u lokalnoj zajednici. Istovremeno su roditelji izrazito svjesni da odgojem utječu na različite aspekte djetetova života.

Zaključuje se da roditelji nisu dovoljno upućeni u mogućnosti informiranja te prema rezultatima istraživanja većina ih smatra da lokalna zajednica u manjoj mjeri pomaže roditeljima u odgoju njihove djece. S obzirom da je način odgoja iznimno važan za dobrobit djeteta i cijele zajednice, a načini informiranja roditelja nisu obavezni već samo izborni, društvena zajednica bi trebala prema suglasnosti države organizirati obaveznu pedagošku edukaciju roditelja. Odgoj djeteta iziskuje vrijeme, trud, zainteresiranost roditelja i informiranost kako bi naposljetku bio ispravan i u skladu s ciljem. U suprotnome, oni roditelji koji ne ulažu trud i vrijeme u svoju djecu ili ga ulažu samo u jednom razdoblju djetetova razvoja morat će se nositi s negativnim ishodima, baš kao i društvena zajednica. U redu je utvrđena statistički značajna povezanost između stajališta roditelja o uvođenju škole za roditelje i njihove razine obrazovanja, pri čemu roditelji višeg obrazovnog stupnja izražavaju veću potrebu za njezinim uvođenjem i dostupnošću unutar društvene zajednice.

Rezultati u radu ukazuju na potrebu informiranja roditelja o važnosti njihovih pedagoških kompetencija. Kako bi se ostvarila zajednica sa sigurnijim i kvalitetnijim životom djece i odraslih, potrebno je započeti s pojedincem te bilo bi korisno uvesti obaveznu pedagošku edukaciju za roditelje kako bi prepoznali svoje pogreške na vrijeme, naučili postupke uspješnog odgoja, uvidjeli što je dobro u odgajanju djece te u skladu s time djelovali. Stoga, odgoj se ne tiče samo roditelja, već i cijele društvene zajednice.

Ograničenja rada odnose se na mali uzorak ispitanika, koji bi se u budućim istraživanjima mogao proširiti na druga područja Republike Hrvatske te na roditelje djece različitih razina odgoja i obrazovanja. U skladu s time, potrebna je snažna podrška društvene zajednice te veća osviještenost roditelja, škola i države o ozbiljnosti posljedica neadekvatnog odgoja. Također, ovu je temu potrebno interdisciplinarno uključiti u inicijalno obrazovanje učitelja i stručnih suradnika kako bi se oni adekvatno pripremili za nove izazove i promjene u odgojno-obrazovnoj praksi u tom kontekstu.

LITERATURA

1. Camović, D. (2018). Osnaživanje roditelja za poticanje ranog dječjeg razvoja i učenja – primjena akcijskog istraživanja u programu roditeljstva. *Školski vjesnik*, *67*(1), 60-80.
2. Čipčić, R., Blanuša Trošelj, D. (2025). Kad dijete rane dobi krene u dječji vrtić–roditeljska očekivanja. *Zbornik radova s međunarodnog znanstveno-stručnog skupa OMEP 2025.: Prvih 1000 dana: oblikovanje sutrašnjice*, danas (2-14).
3. Ellis, D., Hughes, K. (2002). *Partnerships by Design: Cultivating Effective and Meaningful School-Family-Community Partnerships. Northwest Regional Educational Laboratory*, Portland, OR.
4. Epstein, J. L., Sheldon, S. (2002). Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *Journal of Educational Psychology*, *95*, 308-318.
5. Garayová, L. (2023). Parental Responsibility–a Rose by any Other Name... *Central European Journal of Comparative Law*, *4*(1), 29-49.
6. Hadži, Ž, Milenović, M, Lapat, G., Jeremić, B. (2024). Procjene odgojitelja i roditelja o socijalnim vještinama djece predškolske dobi. *Magistra Iadertina*, *19*(1), 73-94.
7. Hercigonja, Z. (2020). Roditelji i nastavnici–odgojni partneri. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, *3*(3), 44-55.
8. Jurčević Lozančić, A., Kunert, A. (2015). Obrazovanje roditelja i roditeljska pedagoška kompetencija, teorijski i praktički izazovi. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, *10*(22), 39-48.
9. Juul, J., Jensen, H. (2010). Od poslušnosti do odgovornosti. Zagreb: Naklada Pelago.
10. Karačić, M. (2023). Stavovi studenata o važnosti suradnje obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova i pedagoškim kompetencijama roditelja. *Društvene devijacije*, *8*(8), 404-416.
11. Klarin, M. (2002). Dimenzije obiteljskih odnosa kao prediktori vršnjačkim odnosima djece školske dobi. *Društvena istraživanja – Časopis za opća društvena pitanja*, 11(60-61), 805-822.
12. Koprivnjak, I. (2022). Razvijanje partnerskih odnosa učitelja, roditelja i lokalne zajednice. *Časopis za odgojne i obrazovne znanosti Foo2rama*, *6*(6), 51-61.
13. Kušević, B. (2010). (Ne)uvažavanje participativnih prava djeteta: suvremeni obiteljski odgoj između poslušnosti i odgovornosti. *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta, 12*(1/2), 105-116.
14. Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Mali profesor.
15. Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje roda?! Odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Profil International.
16. Ljubetić, M., Mandarić, A., Zubac, V. (2010). Ustanove ranog i predškolskog odgoja – polja primarne prevencije poremećaja u ponašanju (nove paradigme). *Unapređenje kvalitete života djece i mladih*, 1, 47-56.
17. Majdak, M., Kozjak, V. (2021). Važnost pružanja stručne podrške roditeljima: evaluacija programa škole za roditelje. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, *57*(2), 105.
18. Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, *18*(67), 13-15.

19. Maleš, D., Kušević, B. (2011). Nova paradigma obiteljskog odgoja. U D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranog odgoja*. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Zavod za pedagogiju (41-46).

20. Matejević, M. (2017). Tradicionalno i moderno u kontekstu porodične funkcionalnosti i vaspitnog stila roditelja. *The Sociological Annual*, *13*(18), 25-37.

21. McMahon, B., Browning, S., Rose-Colley, M. (2001). A School-Community Partnership for At-Risk Students in Pennsylvania. *Journal of School Health*, *71*(2), 53-55.

22. Miedel, W. T., Reynolds, A. J. (1999). Parent involvement in early intervention for disadvantaged children: Does it matter? *Journal of School Psychology*, *37*, 370-402.

23. Milanović, M., Stričević, I., Maleš, D., Sekulić-Majurec, A. (2000). *Skrb za dijete i poticanje ranog razvoja djeteta u Republici Hrvatskoj*. UNICEF-Ured za Hrvatsku, Targa.

24. Mlinarević, V., Tomas, S. (2010). Partnerstvo roditelja i odgojitelja–čimbenik razvoja socijalne kompetencije djeteta. *Magistra Iadertina*, *5*(5), 143-158.

25. Mlinarević, V. (2022). Odgoj djeteta i komunikacija roditelja u suvremenim uvjetima. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, *20*(1), 133-144.

26. Obradović, V. (2014). *Rizično delinkventno kriminalno ponašanje, empirijske studije*. Politička kultura, Nakladno-istraživački zavod.

27. Pećnik, N., Dobrotić, I. (2019). Usluge podrške roditeljstvu u Hrvatskoj: Potrebe roditelja i postojeći programi. *Socijalno-demografska reprodukcija Hrvatske* (125-152).

28. Penić, A. (2019). Spol, emocionalna kompetentnost i neki pokazatelji akademske prilagodbe kod djece osnovnoškolske dobi. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, *160*(1-2), 85-104.

29. Pernar, M. (2010). Roditeljstvo. *Medicina Fluminensis*, *46* (3), 255-260.

30. Pintar, Ž. (2018). Roditeljstvo u otporu. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, *67*(2), 299-310.

31. Poljak, K., Vidić, T. (2023). Postupci učitelja u suočavanju s neprimjerenim ponašanjem učenika u osnovnoj školi. Acta Iadertina, *20*(2), 185-215.

32. Prucnal-Wójcik, M. (2023). State Interference With the Scope of Parental Responsibilities– Comparative Legal Analysis. *Horyzonty Wychowania*, *22*(64), 83-93

33. Puljiz, V., Bežovan, G., Šućur, Z., Zrinščak, S., Žganec, N., Balaband, A. (2003). Decentralizacija socijalnih službi. Nacrt modela. *Revija za socijalnu politiku*, *10*(1), 69-83.

34. Relja, J. (2021). Preduvjeti suradnje roditelja i škole. *Bjelovarski učitelj: časopis za odgoj i obrazovanje*, *26*(1-3), 46-62.

35. Roopnarine, J., Uwe P. G. (2005). *Families in Global Perspective*. Pearson.

36. Rosić, V. (2005). *Odgoj obitelj škola*. Žagar.

37. Šimić Šašić, S. (2017). Doprinos učeničkoga temperamenta i interpersonalnoga ponašanja nastavnika u objašnjenju samopoštovanja i školskoga uspjeha učenika. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, *66*(3), 403-421.

38. Štefulj, L., Kušević, B. (2021). Suradnja obitelji, škole i lokalne zajednice – pedagozi u double bindu. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, *70*(1), 399-413.

39. Vivodinac, Ž. (2008). Djeca suradnici. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu, 57*(1-2), 153-163.

40. Tokić, R. (2020). Participativna uloga roditelja u aktivnostima škole. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, *161*(1-2), 105-122.

41. Tokić Milaković, A. (2022). Stereotipno ponašanje djece s poremećajem iz spektra autizma: učinkovitost bihevioralnih intervencija. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, *58*(1), 145-171.

42. Ulferts, H. (2020). *Why parenting matters for children in the 21st century: An evidence-based framework for understanding parenting and its impact on child development. OECD Education Working Papers*, No. 222. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/129a1a59-en

43. Zakon o socijalnoj skrbi NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23, 61/25. https://www.zakon.hr/z/222/zakon-o-socijalnoj-skrbi Pristupljeno 10. 1. 2026.

44. Zloković, J. (ur.) (2023). *Osnaživanje obitelji – izazovi i perspektive.* Filozofski fakultet u Rijeci.

PARENTAL AWARENESS OF CHILD REARING IN THE CONTEXT OF SOCIAL COMMUNITY SUPPORT

In order for parents to competently fulfil their role, their awareness of child-rearing practices is essential. The social community should provide them with pedagogical education, taking into account the well-being of the entire community. The aim of the study presented in this paper was to examine the opinions of parents of pupils from 1st to 4th grade of primary school (N=112) regarding the support that the local community provides to families in raising children, as well as the relationship between the family and the local community in the context of child upbringing. The quantitative analysis indicates that parents demonstrate a relatively low level of pedagogical competence in child rearing. Only half of the parents are aware that child upbringing influences various aspects of a child's life, thereby indirectly affecting the broader social community. A statistically significant association was found between parents' attitudes toward parenting schools and their level of education. Parents with higher levels of education are more likely to perceive parenting schools as necessary and believe they should be provided within the local community. The qualitative analysis of parents' responses offers deeper insight into their expectations from the social community.

Keywords: family; parental opinion; parental pedagogical competence; prevention; quantitative and qualitative analysis.